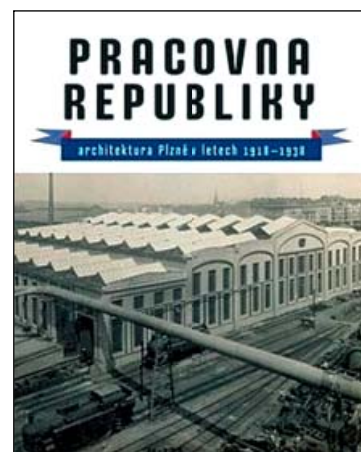

PETR DOMANICKÝ: PRACOVNA REPUBLIKY. ARCHITEKTURA PLZNĚ V LETECH 1918–1938

RECENZE PUBLIKACE

V první větě textu knihy autor říká: „*Plzeň nebývá, kromě několika jednotlivostí, vnímána jako město pozoruhodné z hlediska architektonického a urbanistického vývoje v nové době*“. Celý další text a bohatá obrazová dokumentace pak čtenáře přesvědčují, že nezájem o architekturu a urbanismus Plzně přinejmenším v období od počátku 20. století do konce první republiky není namístě. Líčí a dokládá, jak probíhal přerod „gründerského“ továrního města 19. století na moderní průmyslovou metropoli a jak se naplňovala vize plzeňského purkmistra dr. Václava Petáka z roku 1892 přeměnit „černou Plzeň“ kouřících továren ve školské město.

Přestože se kniha v souladu se svým titulem zabývá především dobou první republiky, je zasazena do širšího časového kontextu prologem začínajícím rokem 1900 a epilogem popisujícím děje následující až po současnost. Tím je možno ukázat, jak se urbanistické koncepce a projekty založené před I. světovou válkou propisovaly do vývoje města za první republiky a jak s nimi nakládalo období od II. světové války až podnes. Architektonické a urbanistické proměny jsou prezentovány na pozadí sociálních a politických dějů a autor velmi případně zdůrazňuje význam institucí a osobností pro rozvoj města. Na rozdíl od řady různých „obrazových publikací“ na jedné straně a objemných historických monografií na straně druhé se podařilo vytvořit informačně bohatou syntézu slova a obrazu, zcela vyhovující i dnešnímu „rychločtenáři“.

Přes zjevnou a od počátku deklarovanou snahu dostat prvorepublikovou Plzeň na mentální mapu architektury a urbanismu českých měst autor nijak nezakrývá jistou svébytnou autonomií až sebestředností plzeňského dění, která může být též interpretována jako provinčnost. Na rozdíl od „urbanistického salonu“ Hradce Králové, který úspěšně získával a vstřebával podněty ze široce organizovaných soutěží za účasti nejlepších českých architektů a urbanistů své doby, Plzeň raději využívala potenciálu uzavřeného okruhu místních architektů pevně propojených se stavebním úřadem města. Z této místní uzavřenosti vystoupila plzeňská stavitelská firma Müller a Kapsa, jejíž spolupráce s vídeňským architektem Adolfem Loosem ji zapsala do dějin světové architektury pražskou vilou jednoho z majitelů firmy. Plzeň z tohoto angažmá profitovala několika interiéry a jen přestavbami – nikoliv novostavbami – domů, vše pro soukromé klienty, mimo doměnu veřejné architektury.

Plzeňská svébytnost měla zajisté kořeny v tradičním vymezení se vůči Praze, ale za první republiky také v nepřetržitě socialistické radnici, která odmítala jakýkoliv radikalismus zleva či zprava, včetně výbojů architektonické avantgardy. Pozitivním důsledkem byl spíše konzervativní rozvoj města, na rozdíl od předchozího gründerského i následujícího poválečného funkcionalistického období citlivý k hodnotám minulosti, usilující o proměnu na moderní metropoli postupnými kroky. Podle autora měla

být Plzeň „*dokladem, že lze dosáhnout podobných cílů, jaké slibovali komunisté, avšak bez lži, nenávisti a destrukce systému*“, kde „*podpora komunistů byla [...] minimální, a to i v době krize*“. Plzeňská meziválečná architektura a urbanismus alespoň v zachovaných fragmentech o tom vypovídají a kniha je nám v tom dobrým průvodcem.

Na knize oceňuji jak kvalitní obrazovou dokumentaci obsahující řadu dosud nepublikovaných nebo málo známých materiálů, tak i zasvěcený a hutný text, vše v grafické úpravě evokující republikánský styl dvacátých let 20. století. Snad jen bylo třeba věnovat větší péči jazykové redakci některých částí textu. I přesto všem zájemcům o prvorepublikovou architekturu a urbanismus ve spojitosti s Plzní knihu vřele doporučuji.

prof. Ing. arch. Karel Maier, CSc.

[DOMANICKÝ, Petr. *Pracovna republiky. Architektura Plzně v letech 1918–1938*. Vydal Starý most, s. r. o. a Západočeská galerie v Plzni, p. o. 2018. Lektoroval Vladimír Czumalo. Grafická úprava Luboš Drtina. 256 s. ISBN 978-80-87338-88-9]